

QARABAĞ, MÜQƏDDƏS SAVAŞ

Mahmud ALLAHMANLI
filologiya elmləri doktoru,
professor

Qarabağ, müqəddəs vətən! Otuz il həsrətini çəkdiyimiz Oğuz yurdu. Dədə-baba torpaqlarımız. Yağı düşmən bizi sizdən, sizi bizdən perikdirmişdi. Yalçın qayaların, alp şəmənlerin, göz gördükçə uzanan yolların gözü yolda qalmışdı. Övladların içində otuz il idi ki, həsrət göyərdirdi. Nisgil dolu bir ömür yaşayırdı. Torpağının həsrətdən sinəsi cadar-cadar olmuşdu. Qadınlar, qocalar, uşaqlar hamısı nisgil dolu nəğmələr zümzümə edirdi. Şır-şır bulaqların nisgilə köklənmişdi. Ancaq bu olanların çox-çox dərinliklərində bir ümid baş qaldırırdı. Bu, qələbə, gələcəyə, torpaqla onun övladının günlərin birində qol-boyun olacağı ümidi idi. Artıq həmin vaxt yetişmişdi. Şanlı Azərbaycan ordusu böyük zəfərlərə imza atmaqdadır. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan möhtərəm İlham Əliyevin, qüdrətli Azərbaycan ordusunun və xalqın birliyində düşmən layiqli cəzasını alır və həm də artıqlaması ilə alır.

Bəşər sivilizasiyasına əvəzsiz töhfələr vermiş Azərbaycan tarixi həmişə keşməkeşlərlə, qanlarla-qadalarla dolu olmuşdur. Qonaq kimi hörmət etdiyimiz əcnəbilər bu torpaqlara sahib olmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxmışlar. Son dövrün olayları, azğınlaşmış erməni qonşularımızın etdikləri bunun nümunəsidir. Şuşanın, Laçının, Kəlbəcərin, Xocalının, Qubadlının, Ağdamın və s. ərazilərimizin, eləcə də Qərbi Azərbaycan adı ilə vurğuladığımız İrəvanın, Zəngəzurun, Göyçənin işğalı tarixin ədalətsizlikləridi və xalqın yaşadığı acılardır. Bir növ həm də tarixin bizə verdiyi ibrət dərsləridir.

Çağdaş dünyanın üzüdünlüyü və məkrli siyasəti Azərbaycana, bütünlükdə türk xalqlarına yönəlmişdi. Böyük dəyərlərə, yüksək ideallara köklənmiş xalqımız bu gün ölüm-qalım savaşında haqq sözünü deyir, həm də etdikləri ilə bir daha cahansümül dövlət olduğunu ortaya qoyur. ATƏT-in, AB-nin, eləcə də digər beynəlxalq təşkilatların balanslaşdırıcı siyasətinə əməlilə cavab verir və işğalçı ilə öz dilində danışmağın modelini ortaya qoyur. Canımız Türkiyə, canımız Azərbaycan insanlığı adına işlənən suçlara qarşı birgə mövqə nümayiş etdirməklə möhtəşəm təsəvvür formalaşdırır.

Qarabağ Azərbaycanın döyünən ürəyi, qan daşıyan damarlarıdır. Çevrələdiyi tarixlə ibtidai təsəvvürlərə bağlanan bu bölgə ilkin insan məskənləri olaraq azixantropola, Quruçay mədəniyyəti və s. ilə təmsil olunur. Şelləqə-dərki, şel, aşel dövrlərindən (alt paleolit) daşıyıp gətirdikləri ilə qırx min illik zamanı özündə ehtiva edir. Bu müqəddəs yerlər Dirili Qurbaninin, Sarı Aşığın, Abdalgüləblı Valehin, Aşıq Səmədin, Lələnin, X.Natəvanın, Q.Zakirin, C.Nəvanın, M.Aşıqın, Aşıq Pərinin, M.M.Nəvvabın, Ü.Hacıbəyovun, Xan Şuşinskiyin, Bülbülün və onlarla, yüzlərlə böyük şəxslərin dünyaya göz açdığı vətəndir. Orada onların müqəddəs ruhu dolmuş və bu onların ağırlarını yaşamışdır. İndi həmin ruhun sevinci özü dünya boydadır.

Şairlərimiz, el müdriklərimiz bu müqəddəs yerlərlə bağlı çoxlu nəğmələr, bayatılar, əhvalatlar, dastanlar düzüb qoşmuşlar. Xalqımız Dədə Qorquddan üzü bəri öz sözü, nəğməsi və qəhrəmanlıq nümunələri ilə böyük, həm də şərəfli tarix yazmışdır. Xalq şairimiz S.Vurğun "havalansın Xanın səsi, Qarabağın şikəstəsi" deməklə çox dərin mətləblərə işiq tuturdu. M.V.Vidadi "küllü-Qarabağın abi-həyatı, nərmə-nazik bayatıdır, bayatı" söyləməklə Qarabağın eczaklığına diqqəti yönəldirdi. Mİrhəzmə Seyid Nigari "eşqin kanı Qarabağdı vətənim, bülbülü şeydayam cənnət yerimdi" deməklə onun füsunkarlığına, maddi və mənəvi zənginliyinə diqqəti yönləndirirdi. Həyatı son dərəcədə nisgilə, ağrı-acıya köklənmiş Ağabəyim Ağabacı "aləm cənnətə dönsə, yaddan çıxmaz Qarabağ" zümzüməsilə vətən sevgisinin sonsuzluğunu və həm də onun nümunəsini göstərirdi. Xalq şairi H.Arif "Füzulidi, Üzeyirdi, Şəhriyardı Azərbaycan" söyləyirdi. Bütün bunlar xalqımızın Vətən təsəvvürlərini, yurd sevgisini, Qarabağa olan sonsuz məhəbbətinin ifadəsidir. Daha doğrusu, göyərən və əzəli olan sevgimizin nümunəsidir.

Qarabağ mədəniyyətimizin beşiyi olan ocaqlardandır. Ora "Vətən bağı"dır, səsi gələn "Xarı bülbül"ün oylağıdır. Döyünən qəlbimiz, görün gözümüzüdür. Türk xalqlarının böyük ideoloqlarından İ.Qaspralı baş verənlər timsalında yazırdı ki, "dünyada torpaqsız yaşamaq olmaz, bu həyatın qanunudur. Allah-təalanın ən böyük, ən birinci neməti və ehsanı elə torpağın özüdür. Adəmi-Əleyhissəlam gümüşdən, altundan deyil, torpaqdan yaranmışdır. Altun altun deyil, torpağın özü altundur. Torpağı ana bilin" ("Tərcüman" qəzeti, 4 oktyabr, 1993-cü il). Xalq bayatılarımızın birində "bu dünyada şirin şey, bir anadır, bir vətən" deyilir.

Türk xalqlarının yaratdığı möhtəşəm "Manas", "Alpamış", "Kitabi-Dədə Qorqud", "Oğuz Kağan", Bozqurd", "Şu", "Ərqənəkən", "Koblandıbatır", "Edige", "Corabatır", "Koroğlu", "Qaçaq Nəbi" və s. kimi dastan nümunələri etnosun yurd, torpaq sevgisinin nümunəsi olaraq xalqın bağrının başından qopmuşdur. Azərbaycan xalqı tarix böyü bu müqəddəs sevgi ilə süslənmiş və onun əvəzsiz ruhuna köklənmişdir. Bəzən yurdundan-yuvasından perikdirilmiş, yağı düşmən tərəfindən işğallara, işgəncələrə məruz qalmışdır. Qərbi-qərbət ömrü yaşamaq məcburiyyətində olmuşdur. Nəğmələrində, bayatılarında bunu yaşatmışdır. "Kərkükdəki qardaşım Gəncə deyin haraylar" tarixin ulularımıza yaşatdığı acılardır. Xalqımız da sovetlər imperiyasının çöküşündən sonra eyni aqibəti yaşamaq məcburiyyətində qaldı. Erməni vəhşəti ilə üzleşdi, tarixi dədə-baba torpaqlarından köçürüldü. Xocalı faciəsini yaşadı. Qarabağ savaşının fəlakətləri ilə-üz-üzə qaldı. Torpaqları işğal olundu.

Xalqımız belə hadisələrlə müxtəlif zaman kəşiklərində qarşılaşsa da, heç vaxt ümidini irtirməyib. Öz içərisində güc tapıb düşməne layiqli cəzasını veribdir. Bu gün də belədir. Müzəffər ordumuz tarix yazır. Qarabağı kənd-kənd, el-el almaqla düşməne layiq olduğu cəzanı verir. Kərkükdən, Təbrizdən, Xoydan, Mərənddən, Türkiyədən, Orta Asiyadan və başqa türk bölgələrindən Qarabağ deyin haraylayan qardaşlarımız bir yumruq kimi birləşib haqq səsini dünyaya qaldırırlar. Xalqın torpaqlarına göz dikməyin, işğalçılıq siyasəti həyata keçirməyin nələrlə nəticələne biləcəyinin örnəyini ortaya qoyurlar. Bu gün Azərbaycan xalqı böyükdən kiçiyə Mübariz İbrahimovdu, İlqar Mirzəyevdi, Polad Həşimovdu və s.. Dünən Suqovuşan, Talış kəndi və s. kəndlər alındı, bu gün Cəbrayıl, Füzuli işğaldan azad olundu. Sabah Ağdam, Qubadlı alınacaq. Bu böyükdən-kiçiyə bütün azərbaycanlılara gün kimi aydıncı. Xalq bu ruha köklənibdi. Şuşada qələbə bayramı yaşamaq arzusunu yaşayır. Bu müqəddəs savaşıdır. Savaşımız, qəzamız mübarək olsun!